

ECONOMIC SECURITY OF THE STATE AND ECONOMIC ENTITIES

УДК 338.242(477)
JEL H7

DOI: 10.26906/EiR.2025.1(96).3768

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЗАГРОЗ

Бліщук Катерина Михайлівна*, кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри регіонального та місцевого розвитку
Національний університет «Львівська політехніка»

*ORCID 0000-0002-8154-6608

© Бліщук К.М., 2025

Стаття отримана редакцією 06.03.2025 р.
The article was received by editorial board on 06.03.2025

Вступ. В умовах сучасних глобальних викликів та загроз питання забезпечення економічної безпеки держави набуває особливої актуальності. Зростання геополітичної нестабільності, економічних криз, кіберзагроз, фінансових махінацій та інших негативних факторів вимагають від органів публічного управління розробки та впровадження ефективних механізмів захисту національної економіки.

Незважаючи на наявність правових, інституційних та управлінських засад забезпечення економічної безпеки, спостерігаються недоліки у їх практичному застосуванні. До основних проблем можна віднести низьку адаптивність державної політики до швидкозмінних зовнішніх умов, недостатню координацію між державними органами, недостатній рівень цифровізації процесів економічної безпеки та низьку ефективність антикризових заходів.

Отже, постає необхідність дослідження ефективності діяльності органів публічного управління щодо забезпечення економічної безпеки, визначення ключових проблем у цій сфері та розробки рекомендацій щодо підвищення ефективності державного регулювання в умовах глобальних викликів.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Питання економічної безпеки є предметом дослідження багатьох науковців. Зокрема, варто згадати таких вітчизняних вчених як Варналій З. [1], Вербицька Г. [2], Воротін В. [3], Дробот А. [6], Іванова В. [4], Прямухіна Н. [5], Самойленко Л. [6], Шинкарьов А. [3] та багато інших. Серед зарубіжних дослідників виділяємо таких як Албалаві Н. [7], Квінтеро І. [10], Цуніга А. [10], Роффія П. [11], Хеншел Т. [11], Гетцін Ф. [11] та інші.

У своїх публікаціях науковці розглядають питання публічних механізмів розвитку інноваційної діяльності як факторів забезпечення економічної безпеки України, вивчають особливості публічної економічної політики України в контексті викликів воєнного стану, здійснюють моделювання та програмування розвитку системи діяльності органів публічної влади у сфері зовнішньоекономічної безпеки України, обґрунтовують роль політичних механізмів у забезпеченні безпеки держави в економічній сфері, досліджують специфіку публічної політики в сфері економічної безпеки бізнесу.

Проте сучасний світ має дотичність до значної кількості викликів та загроз, які негативним чином впливають на економічну безпеку держави. І саме органи публічної влади покликані відігравати ключову роль у забезпеченні економічної безпеки, що вимагає глибоких наукових досліджень у цьому напрямі.

Метою дослідження є обґрунтування рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності органів публічного управління у сфері економічної безпеки в умовах глобальних викликів та загроз.

Основний матеріал і результати. Економічна безпека держави є складним багатовимірним явищем, яке охоплює фінансову стабільність, енергетичну незалежність, стійкість до кризових явищ та здатність до економічного зростання в умовах глобалізації. Органи публічного управління відіграють ключову роль у забезпеченні економічної безпеки шляхом реалізації державної політики, регуляторної діяльності та антикризових заходів. В умовах глобальних викликів та загроз ефективність державного управління визначається здатністю до швидкої адаптації, використання інноваційних інструментів управління, ефективної міжвідомчої координації та впровадження цифрових технологій.

Сучасні реалії засвідчують про існування значних глобальних викликів та загроз, які постають у сфері економічної безпеки держави і серед них можна виділити основні, що представлені в табл. 1.

Таблиця 1

**Глобальні виклики та загрози, які постають у сфері економічної безпеки держави
в сучасних умовах**

Виклики та загрози	Їх опис
Глобальні економічні кризи	вплив світових рецесій на національну економіку, зниження темпів економічного зростання, інфляційні процеси
Гібридні загрози та кіберзагрози	зростання кібератак на фінансовий сектор, державні установи та стратегічні підприємства
Дефіцит стратегічних ресурсів	енергетична залежність від інших держав, проблеми з постачанням критично важливих ресурсів
Неефективність державного регулювання	низька прозорість, корупційні ризики, недостатня адаптація політики до сучасних викликів

Джерело: власні узагальнення

Українська держава переживає особливі виклики та загрози, зумовлені воєнним станом та активними воєнними діями на території країни. Український досвід показує, що ефективність діяльності органів публічного управління при цьому не завжди є високою, а навпаки – досить часто вимагає вжиття заходів щодо покращення результативності їх функціонування відповідно до потреби забезпечення належного рівня економічної безпеки країни. На рис. 1 наведено сучасні виклики та рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності органів публічного управління у сфері економічної безпеки.

Проблематика ефективності діяльності органів публічного управління щодо забезпечення економічної безпеки в умовах глобальних викликів та загроз, які, зокрема, в українських реаліях зумовлені воєнними діями, заохочує політиків, провідних науковців та експертів до активних дискусій щодо аналізу системних трансформацій у сфері економічної безпеки України та пошуку шляхів стабілізації і поступової адаптації до економіки воєнного часу. Потрібно розуміти, що проблеми у сфері державних закупівель і регуляторної політики негативно впливають на національних виробників, витісняючи їх із ринку, що вимагає посилення уваги до продовольчої безпеки як складової економічної безпеки, підвищення купівельної спроможності населення та ефективності соціального захисту в контексті формування платоспроможного попиту для забезпечення доступності продовольства для громадян.

Як державний орган виконавчої влади Міністерство економіки України може відіграти ключову роль у напрямі зниження ризиків для економічної безпеки держави, а також потребі залучення державних, наукових та громадських установ до комплексної співпраці для ефективного реагування на виклики економічній безпеці. Адже сучасні реалії вимагають системного підходу до оцінки економічної безпеки, зокрема, врахування не лише традиційних фінансово-економічних показників, але й факторів, які впливають на стійкість національної економіки в умовах воєнного стану та відновлення країни [15].

Потрібно зауважити, що сучасні виклики та загрози вимагають посиленої уваги до виробничої і, зокрема, промислової безпеки, оскільки саме промисловість забезпечує критично важливі потреби країни, зокрема виробництво оборонної продукції, продукції подвійного призначення, а також базові матеріали для відновлення інфраструктури. Промислова безпека повинна акумулювати в собі розвиток індустріальних кластерів, інвестиційну привабливість виробничого сектору та забезпечення

Рис. 1. Виклики та рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності органів публічного управління у сфері економічної безпеки

Джерело: власні узагальнення

технологічної модернізації, а посилення промислової безпеки України має ґрунтуватися на таких ініціативах:

- інтеграція до системи індикаторів економічної безпеки показників розвитку переробної промисловості, що є основою для створення доданої вартості та зменшення залежності від імпорту;
- вирішення проблеми утилізації та переробки відходів, що утворилися внаслідок воєнних руйнувань, шляхом впровадження сучасних технологій рециклінгу та розробки спеціальних екологічних програм;
- створення механізмів підтримки будівництва промислових підприємств з високими технологіями, зокрема, шляхом державного сприяння інноваційним проектам, залучення іноземних інвесторів та розвитку державно-приватного партнерства;
- активізація розвитку хімічної промисловості як одного з ключових секторів економіки, що має велике значення для забезпечення сільського господарства, енергетики та оборонного комплексу;
- забезпечення доступу до кредитних ресурсів для великого бізнесу, що імпортуватиме критично важливе обладнання для відновлення виробничого потенціалу та посилення технологічної бази вітчизняної промисловості.

Ці заходи дозволять не лише посилити економічну безпеку України, але й створити фундамент для стабільного економічного зростання у післявоєнний період, що дасть можливість сформувати більш стійку модель розвитку національної економіки, здатну протистояти сучасним викликам та загрозам. Варто також підкреслити важливість законодавчих ініціатив, які сприятимуть реалізації запропонованих змін, а також активної участі органів публічного управління у розробці стратегій розвитку промисловості.

Загалом, забезпечення економічної безпеки в умовах глобальних викликів потребує системного підходу та високої ефективності діяльності органів публічного управління. Використання сучасних

технологій, розробка стратегій та підвищення координації між державними інститутами дозволять мінімізувати ризики та забезпечити стабільний розвиток національної економіки. Ці принципи потрібно застосовувати для забезпечення економічної безпеки української держави та її виходу з кризи, зумовленої війною.

Висновки. У сучасних умовах глобалізації та геополітичної нестабільності питання забезпечення економічної безпеки набуває стратегічного значення для кожної держави. Органи публічного управління відіграють ключову роль у формуванні ефективної системи захисту національної економіки від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що в умовах сучасних викликів, таких як економічні кризи, кіберзагрози, санкційні війни та енергетична нестабільність, необхідно впроваджувати нові підходи до забезпечення економічної безпеки. Потрібно зосередити увагу на таких стратегічних напрямках удосконалення діяльності органів публічного управління щодо забезпечення економічної безпеки як розробка єдиної державної стратегії економічної безпеки; запровадження інноваційних методів управління; посилення міжвідомчої координації; підвищення рівня прозорості та боротьба з корупцією, а також формування системи превентивного управління кризовими ситуаціями. Реалізація запропонованих заходів дозволить зміцнити економічну стійкість держави, підвищити ефективність управлінських рішень та сприяти стабільному соціально-економічному розвитку в довгостроковій перспективі.

Перспективи подальших наукових розробок у цьому напрямку полягають у вивченні зарубіжного досвіду підвищення ефективності органів публічної влади у забезпеченні економічної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Варналій З.С. Економічна та фінансова безпека України в умовах глобалізації. Київ : Знання України, 2020. 423 с.
2. Вербицька Г.Л. Публічні механізми розвитку інноваційної діяльності як фактор забезпечення економічної безпеки України. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. Вип. 20. Т.2. 2024. С. 86–94. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.20.86-95>
3. Воротін В.Є., Шинкарьов А.М. Публічна економічна політика України: виклики воєнного стану. *Вісник національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління»*. 2022. С. 66–75. DOI: <https://doi.org/10.52363/2414-5866-2022-1-8>
4. Іванова В. М. Моделювання та програмування розвитку системи діяльності органів публічної влади у сфері зовнішньоекономічної безпеки України. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2023. № 3 (21). С. 154–168. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-3\(21\)-154-168](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-3(21)-154-168)
5. Прямухіна Н. Роль політичних механізмів у забезпеченні безпеки держави в економічній сфері. *Літопис Волині*. 2021. № (25). С. 118–125. DOI: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2021.25.20>
6. Самойленко Л.Я., Дробот А.В. Публічна політика в сфері економічної безпеки бізнесу. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 9 (279). С. 16–27.
7. Albalawee, N., Franchuk, V., Balas, H.A., Shakhathreh, H.J.M., & Yosyfovych, D. Public administration of the economic security system through the prism of human rights protection in a changing political and legal environment. *Social & Legal Studies*, 2023. No. 6 (4). P. 9–17. DOI: <https://doi.org/10.32518/sals4.2023.09>
8. Dragan, I., Nestoryshen, I., Ostapenko, L., Terletska, V., & Munko, A. Improving the mechanism of administrative and legal ensuring of the financial and economic security of the state. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. No. 5 (52). P. 461–470. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.52.2023.4168>
9. Kryshchanovych, M., Dragan, I., Grytsyshen, D., Sergiienko, L., & Baranovska, T. The public and environmental aspect of restoring sustainable regional development in the face of the negative impact of military actions on the territory of the country. *International Journal of Sustainable Development and Planning*. 2022. No. 17 (5). P. 1645–1651. DOI: <https://doi.org/10.18280/ijstdp.170530>
10. Quintero Sepúlveda I., Zúñiga Collazos A. Innovation capabilities, innovation strategies and performance: an empirical analysis in SMEs. *Technology Analysis & Strategic Management*. 2023. P. 1–16. DOI: <https://doi.org/10.1080/09537325.2023.2280523>
11. Roffia P., Henschel T., Getzin F. Nice to value. Unraveling the nexus between management accounting use and financial performance: A quantitative study of SMEs. *Journal of the International Council for Small Business*. 2024. P. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.1080/26437015.2024.2386267>
12. Rushchyshyn, N., Medynska, T., Nikonenko, U., Kostak, Z., & Ivanova, R. Regulatory and legal component in ensuring state's financial security. *Business: Theory and Practice*. 2021. No. 22 (2). P. 232–240. DOI: <https://doi.org/10.3846/btp.2021.13580>
13. Zybareva, O., Shevchenko, I., Tulchynska, S., Popov, O., & Yangulov, E. Assessment of spatial challenges of the economic security system of industrial enterprises. *International Journal of Safety and Security Engineering*. 2022. No. 12 (4). P. 421–428. DOI: <https://doi.org/10.18280/ijssse.120402>

14. Zubko T., Kovshova I., Ilchenko N., Laptieva V., Vavdiichyk I. Evaluation of innovative activity of enterprises in the conditions of European integration. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2021. № 3 (13 (111)). P. 63–73. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.235950>

15. Економічна безпека України в умовах довготривалої війни. Експертна дискусія. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2024. URL: <https://niss.gov.ua/news/novyny-nisd/ekonomichna-bezpeka-ukrayiny-v-umovakh-dovhotryvaloyi-viyny-anons> (дата звернення 04.03.2025).

REFERENCES:

1. Varnaliy, Z. S. (2020). *Ekonomichna ta finansova bezpeka Ukrainy v umovakh hlobalizatsiyi* [Economic and financial security of Ukraine in the conditions of globalization]. Kyiv: Knowledge of Ukraine, 423 p.
2. Verbytska H. L. (2024). Publichni mekhanizmy rozvytku innovatsiinoi diialnosti yak faktor zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Public mechanisms for the development of innovative activity as a factor in ensuring the economic security of Ukraine]. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu – Current problems of the development of the region's economy*. is. 20. vol. 2. pp. 86–94. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.20.86-95>
3. Vorotin V. Ye., Shynkarov A. M. (2022). Publichna ekonomichna polityka Ukrainy: vyklyky voiennoho stanu [Public economic policy of Ukraine: challenges of martial law]. *Visnyk natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. Seriya "Derzhavne upravlinnia" – Bulletin of the National University of Civil Defense of Ukraine. Series "Public Administration"*. pp. 66–75. DOI: <https://doi.org/10.52363/2414-5866-2022-1-8>
4. Ivanova V.M. (2022). Proektuvannia systemy publichnoho upravlinnia u sferi zovnishnoekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Modeling and programming of the development of the system of activities of public authorities in the sphere of foreign economic security of Ukraine]. *Dniprovskiyi naukovyi chasopys publichnoho upravlinnia, psykholohii, prava – Expert: paradigms of legal sciences and public administration*. is. 3, pp. 36–41. DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.3.6>
5. Pryamukhina N. (2021). Rol politychnykh mekhanizmiv u zabezpechenni bezpeky derzhavy v ekonomichnii sferi [The role of political mechanisms in ensuring state security in the economic sphere]. *Litopys Volyni – Chronicle of Volhynia*. no. (25), pp. 118–125. <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2021.25.20>
6. Samoylenko L. Y., Drobot A. V. (2024). Public policy in the field of business economic security [Public policy in the sphere of economic security of business]. *Actual problems of economics – Current problems of economy*. no. 9 (279), pp. 16–27
7. Albalawee, N., Franchuk, V., Balas, H. A., Shakhathreh, H. J. M., & Yosyfovych, D. (2023). Public administration of the economic security system through the prism of human rights protection in a changing political and legal environment. *Social & Legal Studios*. no. 6(4). pp. 9–17. DOI: <https://doi.org/10.32518/sals4.2023.09>
8. Dragan, I., Nestoryshen, I., Ostapenko, L., Terletska, V., & Munko, A. (2023). Improving the mechanism of administrative and legal ensuring of the financial and economic security of the state. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. no. 5 (52). pp. 461–470. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.52.2023.4168>
9. Kryshchanovych, M., Dragan, I., Grytsyshen, D., Sergiienko, L., & Baranovska, T. (2022). The public and environmental aspect of restoring sustainable regional development in the face of the negative impact of military actions on the territory of the country. *International Journal of Sustainable Development and Planning*. no. 17 (5). pp. 1645–1651. DOI: <https://doi.org/10.18280/ijstdp.170530>
10. Quintero Sepúlveda I., Zúñiga Collazos A. (2023). Innovation capabilities, innovation strategies and performance: an empirical analysis in SMEs. *Technology Analysis & Strategic Management*. Pp. 1–16. DOI: <https://doi.org/10.1080/09537325.2023.2280523>
11. Roffia P., Henschel T., Getzin F. (2024). Nice to value. Unraveling the nexus between management accounting use and financial performance: A quantitative study of SMEs. *Journal of the International Council for Small Business*. Pp. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.1080/26437015.2024.2386267>
12. Rushchyshyn, N., Medynska, T., Nikonenko, U., Kostak, Z., & Ivanova, R. (2021). Regulatory and legal component in ensuring state's financial security. *Business: Theory and Practice*. no. 22(2), pp. 232–240. DOI: <https://doi.org/10.3846/btp.2021.13580>
13. Zybareva, O., Shevchenko, I., Tulchynska, S., Popov, O., & Yangulov, E. (2022). Assessment of spatial challenges of the economic security system of industrial enterprises. *International Journal of Safety and Security Engineering*. no. 12 (4). Pp. 421–428. DOI: <https://doi.org/10.18280/ijss.120402>
14. Zubko T., Kovshova I., Ilchenko N., Laptieva V., Vavdiichyk I. (2021). Evaluation of innovative activity of enterprises in the conditions of European integration. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. no. 3 (13 (111)), pp. 63–73. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.235950>
15. Економічна безпека України в умовах довготривалої війни. Експертна дискусія [Economic Security of Ukraine in the Conditions of a Prolonged War. Expert Discussion]. *National Institute for Strategic Studies*. (2024). Available at: <https://niss.gov.ua/news/novyny-nisd/ekonomichna-bezpeka-ukrayiny-v-umovakh-dovhotryvaloyi-viyny-anons>

УДК 338.242 (477)

JEL H7

Бліщук Катерина Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри регіонального та місцевого розвитку, Національний університет «Львівська політехніка». **Ефективність діяльності органів публічного управління щодо забезпечення економічної безпеки в умовах глобальних викликів та загроз.**

Стаття присвячена питанню ефективності діяльності органів публічного управління щодо забезпечення економічної безпеки в умовах глобальних викликів та загроз. Розглянуто глобальні виклики та загрози, які постають у сфері економічної безпеки держави в сучасних умовах. Відзначено виклики та обґрунтовано рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності органів публічного управління у сфері економічної безпеки української держави. Наголошено на ключовій ролі продовольчої та промислової безпеки як важливих складових економічної безпеки держави. Підсумовано, що економічна безпека української держави повинна підсилитися за рахунок таких стратегічних напрямів як удосконалення діяльності органів публічного управління щодо забезпечення економічної безпеки та розробка єдиної державної стратегії, запровадження інноваційних методів управління, посилення міжвідомчої координації, підвищення рівня прозорості та боротьба з корупцією.

Ключові слова: ефективність, органи публічного управління, економічна безпека, глобальні виклики і загрози, воєнний стан, держава.

UDC 338.242 (477)

JEL H7

Kateryna Blishchuk, Candidate of Economic Sciences, Docent, Associate Professor at the Department of Regional and Local Development, Lviv Polytechnic National University. **The effectiveness of public administration bodies in ensuring economic security in the face of global challenges and threats.**

The article is devoted to the issue of the effectiveness of public administration bodies in ensuring economic security in the face of global challenges and threats. It is determined that the economic security of the state is a complex multidimensional phenomenon that encompasses financial stability, energy independence, resilience to crisis events and the ability to achieve economic growth in the face of globalization. The global challenges and threats that arise in the sphere of economic security of the state in modern conditions are considered. The challenges are noted and recommendations are substantiated for increasing the effectiveness of public administration bodies in the sphere of economic security of the Ukrainian state. The key role of food and industrial security as important components of the state's economic security is emphasized. It is noted that modern challenges and threats require increased attention to production and, in particular, industrial security, since it is industry that provides the country's critically important needs, in particular the production of defense products, dual-use products, as well as basic materials for infrastructure restoration. The key role of the Ministry of Economy of Ukraine in reducing risks to the economic security of the state is emphasized, as well as the need to involve state, scientific and public institutions in comprehensive cooperation to effectively respond to challenges to economic security. It is concluded that the economic security of the Ukrainian state should be strengthened through such strategic areas as improving the activities of public administration bodies to ensure economic security and developing a unified state strategy, introducing innovative management methods, strengthening interdepartmental coordination, increasing the level of transparency and combating corruption. It is emphasized that the implementation of the proposed measures will strengthen the economic stability of the state, increase the efficiency of management decisions and promote stable socio-economic development in the long term.

Keywords: efficiency, public administration bodies, economic security, global challenges and threats, martial law, state.